

Een open boek, een open geest.

Een open boek, een open geest. Wat heeft Amsterdam een fascinerend thema gekozen om zich dit jaar als wereldboekenstad te laten zien. Als vrijhaven van het woord heeft Amsterdam oude papieren. Persvrijheid. In de 17e eeuw draaiden de drukpersen hier volop en kon worden uitgegeven wat elders in Europa nog niet kon. De grote filosoof Descartes kwam om die reden hier wonen en werken. En het zijn Spinoza, Anna Frank en Annie M.G. Schmidt die dit jaar als drie iconen van het open boek in de aandacht zullen staan.

Dat vrijheid een kostbaar en kwetsbaar goed is, hebben we afgelopen maandag 5 mei opnieuw gevierd. Het boek van de grondwet ligt open op tafel en dat waarborgt een geest van vrijheid in dit land. Een uitnodiging om solidair met elkaar te zijn. Dat het ook heel anders kan, zien we deze dagen in Birma. Getroffen door een alles verwoestende orkaan houdt een autoritair generaalsbewind de deur dicht voor de internationale hulpverlening. Hoogstens goederen mogen met mondjesmaat het land in, maar geen helpers. Het behoud van macht maakt angstig voor alles wat riekt naar vrijheid en ontmoeting. Het boek van de democratie blijft dicht en dat brengt het leven van mensen in groot gevaar.

Hoe heeft in ons eigen land de afgelopen twee weken het boek van de natuur zich niet ge-opend! Het wonder van de lente heeft zich met een uitbarsting van fris groen voltrokken en overal bloeien fluitekruid en koolzaad en wat niet al. De grijze kaalheid van de winter is verdwenen en de wereld krijgt zijn kleurenpracht terug. Wat een feest voor de thuisblijvers, want al fietsend en wandelend door dit lenteparadijs smelt somberheid weg en ademt de ziel op. De warmte van de zon koestert wat koud is, maakt soepel wat is verstard, roept ons naar buiten en te voorschijn voor ontmoeting en samen-zijn. Onze lichamen worden weer zichtbaar en aaibaar. Maar tegelijk is het heel lastig voor wie kampt met ademhalingsproblemen en gevoelig is voor pollen en al dat stuifmeel in de lucht. Ik hoop maar, dat ook achter het venster de lente haar genezende kracht mag doen voelen. Het open boek van de natuur en mensen die opengaan als bloemen, ieder in eigen kleur en vorm. De wereld toont zich nieuw en de geest waait als een warme wind. Het laat ons niet ongemeoid, als je het kunt zien en toelaten.

'Een open boek, een open geest'. Soms geldt dat ook voor mensen. Ook zij kunnen zijn als een open boek en dat geldt niet alleen voor die stralende bruidsparen die deze maanden onze wegen kruisen. De geest van de liefde opent mensen voor elkaar. De ogen van de liefde zien een onschuld en puurheid in de ander die anders onzichtbaar zijn. Aandacht onthult dat mooie-argeloze van de ander en die schone-eenvoud die maar al te vaak verborgen blijven achter drukte en afweer, achter angst en verdriet die een mens opsluiten in zichzelf als een gesloten boek. 'Jij hebt het harnas om mijn ziel gekraakt' dicht een dichter. En het Hooglied zingt: 'Sta op, kom, mijn liefste, mijn schone, kom! Mijn duif in de rotskloof, in de schuilhoek van de bergwand, laat mij je gezicht zien, laat me je stem horen.' (Hooglied 2,13-14) En wie

zich zó gezien weet, die komt te voorschijn en antwoord met liefde. Echte aandacht van een ander maakt dat ik mijn levensboek durf te openen. Hier spelen de Eeuwige en de andere mens onder één hoedje en weet je niet meer wie wie is, maar de uitnodiging om te lezen, te horen is dezelfde. Neem het levensboek dat je bent en lees de letters en woorden die jouw levensverhaal vertellen. De zwarte woorden van afwijzing en verlies, de grijze van de zeurende angst die klein maakt en groei belemmert, de rode, gele en blauwe woorden over gevonden levensvreugde en de warme stromen van verrukking en betovering. Aanraking en erotiek. Hemelse momenten van eenheid en verbondenheid. Wie zijn hele levensboek durft te lezen en wat zou bidden anders zijn dan met je beste vriend of vriendin, net als Mozes met zijn vriend de Eeuwige, het licht zoeken in je eigen duisternis, de vrijheid opdiepen in de verslavende gevangenis van welk Egypte dan ook, de stem van de liefde beluisteren die klinkt in je hart, dat onrustig is van verlangen naar iets of iemand die zich verbergt en toch trekt en zucht in jou. Wie zijn hele levensverhaal leest, die geneest omdat eindelijk het zwakke en het sterke met elkaar verbonden worden, het gekwetste in je en het schone, je lach en je traan, verbonden, gezegend, en niet langer tegen elkaar uitgespeeld en gescheiden. Wie zichzelf vol-ledig durft te lezen of terugleest in dagboek, familieboek, stadskroniek, geschiedenisboek of gewoon de krant, die leert zichzelf kennen en wordt een open boek: transparant en mild en weet opnieuw wat haar of hem te doen staat, maar wel met een nieuw hart en een nieuwe geest.

En temidden van al die vele soorten boeken die we zijn en hebben, openen wij hier elke zondagmorgen een boek dat ons heilig is. Een taaldocument vol verhalen en poezie, dat de verzuchtingen en ontdekkingen vertelt van onze voorouders, vrouwen en mannen als voorgangers op de lange levensweg van geloven en vertrouwen. Hun verhalen zijn een getuigenis, een heenwijzing, naar een leven-scheppend-Woord dat niet in de woorden van dit boek te vangen is, dat in geen beeld of theorie te bezitten valt, dat zich onttrekt aan al al onze woorden, maar daar wel de geheime aandrift van is, de bezielende kracht. Zonder woorden gaat het niet. Met alleen maar woorden redt je het niet. Dat leidt tot starheid en fundamentalisme, een gesloten boek en een gesloten samenleving. Letter en geest. De vrijheid van de geest ontkiemt aan letters en verhalen die de ruimte van de geest uit tekenen. Het meest wezenlijke is als onze levensadem ook het meest ongrijpbare. Aarde en adem.

Een open bijbelboek en een open geest en dan weet je niet meer of het om geest met een kleine letter of met een hoofdletter gaat. Onze geest of de geest van de Eeuwige? Een ding wordt steeds helderder. Die twee zijn onafscheidelijk en dus onscheidbaar. Soms kun je ze onderscheiden, maar alleen op grond van hun uitwerking. Onrecht aan mens en natuur, vloekt met Gods Gerechtigheid. Wij openen dit boek en lezen met de verwachting dat de geest van dit boek ook in ons gaat waaien. Inkt wordt woorden en woorden worden brood en wijn en worden door ons gegeten en gedronken opdat wij brood en wijn voor anderen worden. Zó zoekt de geest een lichaam, een gemeente, zo woont de Eeuwige in mensen (sjechina), zo stroomt de sapstroom van de liefde (incarnatie). Een open boek, een open geest, een open gemeenschap van mensen die zich leerlingen weten van Jezus Messias, in een open wereld waar de levensadem van de Eeuwige waait als een wind en bezielt als vuur. Dat gebeurt in de vraag van een ander die als vreemdeling op onze deur klopt en vraagt om onderdak, in de lege hand van mensen die ons vragen te delen, in de gast die onverwachts met geschenken langskomt en nieuwe toekomst opent.

Matteus daagt ons uit om het erop te wagen. Als leerling te gaan leven. Als schapen te midden van wolven. Het te wagen met de zachte krachten, zodat eens lam en wolf tezamen wonen. Vertrouw op twee kwaliteiten die ieder in zich heeft: scherpzinnig als een slang en onschuldig als een duif. Kom tevoorschijn en ik, zegt de Eeuwige, zal met jullie zijn.

Gelezen: Matteus 28,16-20 en 10,16-20. André Wesche.